SAYI IV (2018)

Z. İNDİRKAŞ, *Mitolojiden Alegoriye*. İstanbul 2015.
Tekhne Yayınları, 86 sayfa (34 resim ile birlikte).
ISBN: 9786058481732

Umut ARSLAN

Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı III: Ocak-Aralık 2018) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır. Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni: U. Arslan, *Mitolojiden Alegoriye*. Yazar: Z. İndirkaş, *Libri* IV (2018) 121-123.
DOI: 10.20480/lbr.2018024

Geliş Tarihi: 20.01.2018 | Kabul Tarihi: 24.01.2018
Elektronik Yayın Tarihi: 25.01.2018

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

Z. İNDİRKAŞ, *Mitolojiden Alegoriye*. İstanbul 2015. Tekhne Yayınları, 86 sayfa (34 resim ile birlikte). ISBN: 9786058481732

Umut ARSLAN*

Prof. Dr. Zühre İndirkaş'ın kaleme aldığı '*Mitolojiden Alegoriye*' isimli çalışma 2015 yılında Tekhne yayınları tarafından yayımlanmıştır. Çalışmanın yazarı Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Klasik Arkeoloji ve Sanat tarihi dallarında öğrenim görmüş, İstanbul Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi bölümünde ve bir süre Londra'da çalışmalarını sürdürerek 1990 yılında doktorasını tamamlamış, 2013 yılında İstanbul Üniversitesi'nden emekli olmuştur. Yazarın ayrıca; *Ana Tanrıça Kybele ve Çağdaş Türk Resmindeki izdüşümleri* (2001), *Türklerde Hükümdar Tacı Geleneği* (2002), *Altürkischen Mythen in Mittelalten und Ihr Waiterleben in Anatolien* (2003), *Türk Mitosları ve Anadolu Efsanelerinin İz sürümü* (2007) ve *Antik Yunan'da Mitos'un Serüveni* (2017) isimli kitap çalışmaları ve Anadolu Kültürü, mitoloji ve ikonografi üzerine yurtiçi ve yurtdışında yayınlanan çeşitli makaleleri bulunmaktadır.

Eser; üç ayrı makalenin ve "Başlarken" başlıklı giriş kısmının yer aldığı dört bölüme ayrılmaktadır. İlgili makaleye ait notlar, makalenin yer aldığı bölümün bitiminde, çalışmada incelenen yapıtların resimleri eserin sonunda topluca yer almaktadır. Çalışma üç ayrı mitosta yer alan kimliğin (Prometheus, Oidipus ve Sfenks, Ganymedes) tarih boyunca geçirdiği anlam dönüşümlerini ve yapıtlardaki alegorik yorumlarını sunarak incelemektedir. Yazar, *Başlarken* (11-15) bölümünde çalışmanın içerdiği makalelerin ele alınış yöntemini, kapsamını ve amacını aktarmaktadır. Erwin Panofsky'nin sanat yapıtını inceleme

* MA., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. umutarslan2@gmail.com | 0000-0002-2645-9333

yöntemiyle mitoslarda yer alan kimliklerine, batı resim sanatındaki yansımalarına ve geçirdiği anlamsal dönüşümlere odaklanılacağı bilgisi sunulmaktadır. Bu bağlamda devamında gelen *Batı Sanatı ve Mitologya* alt başlığında yazar mitosun tanımını yaparak, antikiteden başlayarak Ortaçağ'a kadar süregelen mitos eleştirilerinin ve gelişen alegorinin genel sunumunu vermektedir. Başlık altında Hellen mitoslarındaki tanrıların ahlaksal çelişkilerine metaforik anlamlar yükleyen ilk düşünürlerle birlikte, Ortaçağ Hristiyan bakışının mitoslarla uzlaştırılma çalışmaları açılmaktadır. Sunulan tarihsel açıklamaların doğrultusunda mitosun sanata tükenmez bir esin kaynağı olduğu ifadesi, Andre Gide'nin "*hiçbir susuzluğun tüketemediği Philemon'un testisi*" deyişiyle birlikte verilmektedir.

Bölüm 2: Prometheus İmgesinin Çağlar Boyu Geçirdiği Dönüşüm (15-39) başlığı Can Yücel'den alıntılanan bir şiirle başlamaktadır. Prometheus'la karşılaştığımız ilk kaynağı Hesiodos olarak belirleyen yazar, Hesiodos'un, tragedya yazarı Aiskhylos'un ve Platon'un Prometheus mitosuna bakışlarını açtıktan sonra aralarındaki yaklaşım farkına ve mitosun değişimine dikkat çekerek, karşılaştırmalı incelemesini yapmaktadır. Yazılı gelenekteki dönüşümler saptandıktan sonra görsel betim örnekleriyle ilişkisi ele alınmaktadır. Eserin sonunda da resimlerine yer verilen antikiteden günümüze kadarki Prometheus mitosunu ele alan bu örnekler, yazarın ifadesiyle "*din, felsefe, sanatçının kişiliği ve çağının kültürel yapısı kapsamında*" değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Prometheus mitosunun MÖ V. ve IV. yüzyıllarındaki ilk görsel betimlerinin Hesiodos örnekleriyle uyuştuğunu ifade eden yazar, örnek sunduğu yapıtlarla düşüncesini desteklemektedir. Devamında IV. yüzyıldaki örneklerle Aiskhylos'un etkisini açıklamakta, Platon'daki örneklerin görülebilmesi içinse MS II ve III. yüzyılların gelmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu dönemden itibaren Hristiyan etkileriyle değişen yaklaşımı ele alan yazar, aynı zamanda mitosun Yeni-Platonculuk felsefesiyle olan bağını kurmaktadır. Devam eden yüzyıllarda mitosa bakışın yeniden dönüştüğünün bilgisi verilmekte, tarihsel ve alegorik yorumlar Rönesans, Aydınlanma Dönemi yapıtları üzerinden değerlendirilmektedir. Bahsi geçen yapıtlar arasında vazolar, lahitler, yağlıboya, gravür ve tavan resmi gibi çalışmalar bulunmaktadır.

Bölüm 3: Gustave Moreau; Tarih Resmi ve 'Oidipus ve Sfenks' Üzerine İkonografik Yorumları (39-53) başlığı Sophokles'in 'Kral Oidipus' isimli tragedya eserinden alıntılanan bir bölümle başlamakta ve eserin içeriği hakkında bilgiler verilmektedir. Fransa'da ikinci imparatorluk döneminde, içeriğini tarihsel

ve dinsel metinler, mitoloji ve edebiyat yapıtlarından alan alegorik resimler olarak tanımlanan tarih resimlerine olan ilginin, Alexandre Cabanel'in 'Venüs'ün Doğuşu' ve de Paul Baudry'nin 'İnci ve Dalga' benzeri nü eserlere yönelmesi çerçevesinde gelişen eleştirilerin ve savunuların yürütüldüğü dönem özetlenmektedir. Bu dönemde Gustave Moreau'nun konusunu Sophokles'in 'Kral Oidipus' eserinden alan 'Oidipus ve Sfenks' adlı eseriyle tarih resminin tekrar Fransız resim sanatı gündemine taşındığını ifade eden yazar, esere yöneltilen eleştirileri ve değerlendirmeleri sunmaktadır. 'Oidipus ve Sfenks' eserinin benzer eserlerle olan karşılaştırmalı, detaylı değerlendirmesi, bahsi geçen dönemde yaşanan gelişmelerin eserin içeriğine olan etkisiyle birlikte yapılmaktadır. Yazar bölümü şöyle özetlemektedir; *"Diyebiliriz ki Moreau, Oidipus ve Sfenksle tarih resmine yeni bir boyut kazandırmaya çalışırken, dönemin ahlak ve estetik değerlerini kendi inanç ve düşünce dünyasının sembolleri aracılığıyla eleştirmiş ve kendi kişisel mitoslarını Sophokles'in ünlü tragedyasına katmıştır"*.

Bölüm 4: Rubens ve Ganymedes Mitosunun İkonografik Yorumları (53-63) başlığında 'Homeros İlahileri' isimli çalışmadan bir bölümle giriş yapılmaktadır. Devamında Ovidius'un 'Metamorphoses' ve Homeros'un 'Ilias' eseri üzerinden Ganymedes mitosuna açılmaktadır. Tanrı Zeus'un ölümlülerin en güzeli olan Ganymedes'e vurulup onu kaçırmış olması, mitosa farklı yorumların getirilmesine neden olduğu belirtilmektedir. Mitosa yapılan tinsel ve erotik yorumlardan Ortaçağ'da Hristiyanlık ahlakıyla birlikte tinsel yorumun ön plana çıkması ve Yeni-Platonculuk anlayışıyla beraber ruhun cennete uçuşunun simgesi olması konu özelinde dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Peter Paul Rubens, Michelangelo, Boccacio ve Petrarca'nın mitos hakkındaki eserleri değerlendirilerek çalışma sonlandırılmaktadır.